

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID VOOR DE PROFESSIONAL
DECEMBER 2021 | editie 38

KWITKOT

KOM
KWITTEN
EN KRIJG
GRATIS
FRIETEN!

Wanneer
vrijwilligers
de afval
opbrengst
aan de
gemeente
overhandigen

4

HOE SLUITEN WE
DE KRINGLOOP
VOOR TEXTIEL?

9

BODEMSANERING
MET DE KRACHT VAN
DE NATUUR

16

KAPPEN MET
WEGWERP IS TOP

KAPPEN
MET
WEGWERP
IS
TOP

MENU
KWITJE
MET
MAYONAISE

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Vlaanderen
is materiaalbewust

U kwit toch ook?

Beste lezer,

Quid, zegt u? Kwitten! Met veel trots lanceerden we in november deze nieuwe campagne. Een campagne waarvan ik hoop dat ze impact zal hebben op de samenleving. Kwitten staat voor 'Kappen met Wegwerp Is Top'. De bedoeling is om een positieve draai te geven aan hoe we omgaan met producten. Niet langer gebruiken en weggooien, maar hergebruik stimuleren, of beter nog: afval vermijden. Wilt u ook een kwitter worden? Blader dan snel naar pagina 16.

Om ook effectief een impact op het milieu te hebben, moeten we deze gedragsverandering doorvoeren in verschillende domeinen, maar zeker in de textielsector. Wereldwijd gooien we maar liefst 48 miljard kilogram (!) kleren per jaar weg en daar moet dringend verandering in komen. Europa lanceert begin volgend jaar een strategie om de textielsector te verduurzamen. De OVAM deelde hiervoor haar kennis en expertise en zet al volop stappen om in Vlaanderen de kringloop voor textiel te sluiten (pagina 4).

Bent u trouwens benieuwd hoever we in Vlaanderen staan op het vlak van circulariteit? Of net naar de uitdagingen die ons nog te wachten staan? Bekijk dan zeker eens de CE-Monitor van het Steunpunt Circulaire Economie (pagina 12), die officieel werd gepubliceerd in november.

Wie we alvast niet meer van het kwitten moeten overtuigen, zijn de (oud-)winnaars en finalisten van de Ecodesign Award voor studenten (pagina 20). Ook dit jaar konden we weer jong talent met baanbrekende circulaire ideeën in de spotlight zetten. Samen met deze jonge generatie kwitters werken wij verder aan de toekomst. Een die toekomst is – uiteraard – circulair.

Veel kwit- en leesplezier!

Henny De Baets
Administrateur-generaal

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur

Ine Wenmaekers

Redactieraad

Ine Wenmaekers, Jan Verheyen, John Wante, Liesbet Van Aceleyen, Kathleen Colaes, Gust Michiels, Raf Engels, Nele Bal, Annelies D'Hollander en Els Van Camp

Redactieadres

OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's

OVAM, Istock, Shutterstock, Joost Lux, Yves Adams (Vilda)

Redactie en realisatie

www.wearepantarein.be

Wettelijk depotnummer

D/2021/5024/31

Oplage

3000 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

SCHRIJF ONS VIA
OVAM.LINK@OVAM.BE

www.facebook.com/ovam.be

[@PersAtOVAM](https://twitter.com/PersAtOVAM)

4/ Hoe sluiten we de kringloop voor textiel?

12/ Een heldere blik op de circulaire economie

20/ Dit zijn de winnaars van de Ecodesign Award!

9/ LIFE NARMENA: water, wortels en wetlands

16/ OVAM-campagne moet hergebruik stimuleren

HOE SLUITEN WE DE KRINGLOOP VOOR TEXTIEL?

Wereldwijd gooien we elk jaar 48 miljard kilogram kleren weg, waarvan bijna driekwart wordt verbrand of gestort. De textielproductie heeft een aanzienlijke impact op het milieu en gebeurt vaak in mensonwaardige omstandigheden. Er is dus nog heel wat werk aan de winkel om de waardeketen van textiel te verduurzamen. De Europese Commissie ziet de textielketen als een topprioriteit in haar duurzaamheidsbeleid en lanceert begin 2022 een strategie in dat verband. **Wat mogen we verwachten en hoever staat Vlaanderen al?**

De precieze inhoud van de strategie van de Europese Commissie voor duurzaam textiel is nog niet bekend. Zeker is wel dat ze de hele waardeketen – van productie tot afval – onder de loep zal nemen. De strategie stopt dus niet aan de Europese grenzen. **Sofie Bouteligier, beleidsmedewerker internationaal beleid bij de OVAM:** “De productieprocessen en het ontwerp hebben een invloed op de consumptie- en afvalfase.

Maar de textielwaardeketen is erg geglobaliseerd. Ons consumptie-textiel, zoals kleding, komt vaak van buiten de Europese Unie. De bedrijven binnen de EU zijn grotendeels kmo's en wij produceren vooral technisch textiel, zoals medisch textiel en tapijten. De Commissie moet dus inwerken op een mondiale waardeketen, met aandacht voor milieu-impact, sociale aspecten en ook competitiviteit.”

Wat zijn de grote uitdagingen voor de textielstrategie?

Bouteligier: “Textiel inpassen in een circulaire economie betekent: het langer gebruiken, hergebruiken en recyclen. In deze drie fases is de textielkwaliteit heel belangrijk, maar die daalt de laatste jaren. Omdat de vezels zo snel verslijten, is de recyclage van afgedankt textiel nu nog vaak downcycling tot bijvoorbeeld isolatiemateriaal of vodden. We willen komen tot een hoogwaardige recyclage tot kleding of andere toepassingen op dat niveau. De huidige milieu-impact van de textielwaardeketen toont ook dat we productie en consumptie moeten herdenken, zodat we de planetaire grenzen kunnen respecteren.” ▶

“Textiel inpassen in een circulaire economie betekent: het langer gebruiken, hergebruiken en recyclen. In deze drie fases is de textielkwaliteit heel belangrijk, maar die daalt de laatste jaren”

Sofie Bouteligier, OVAM

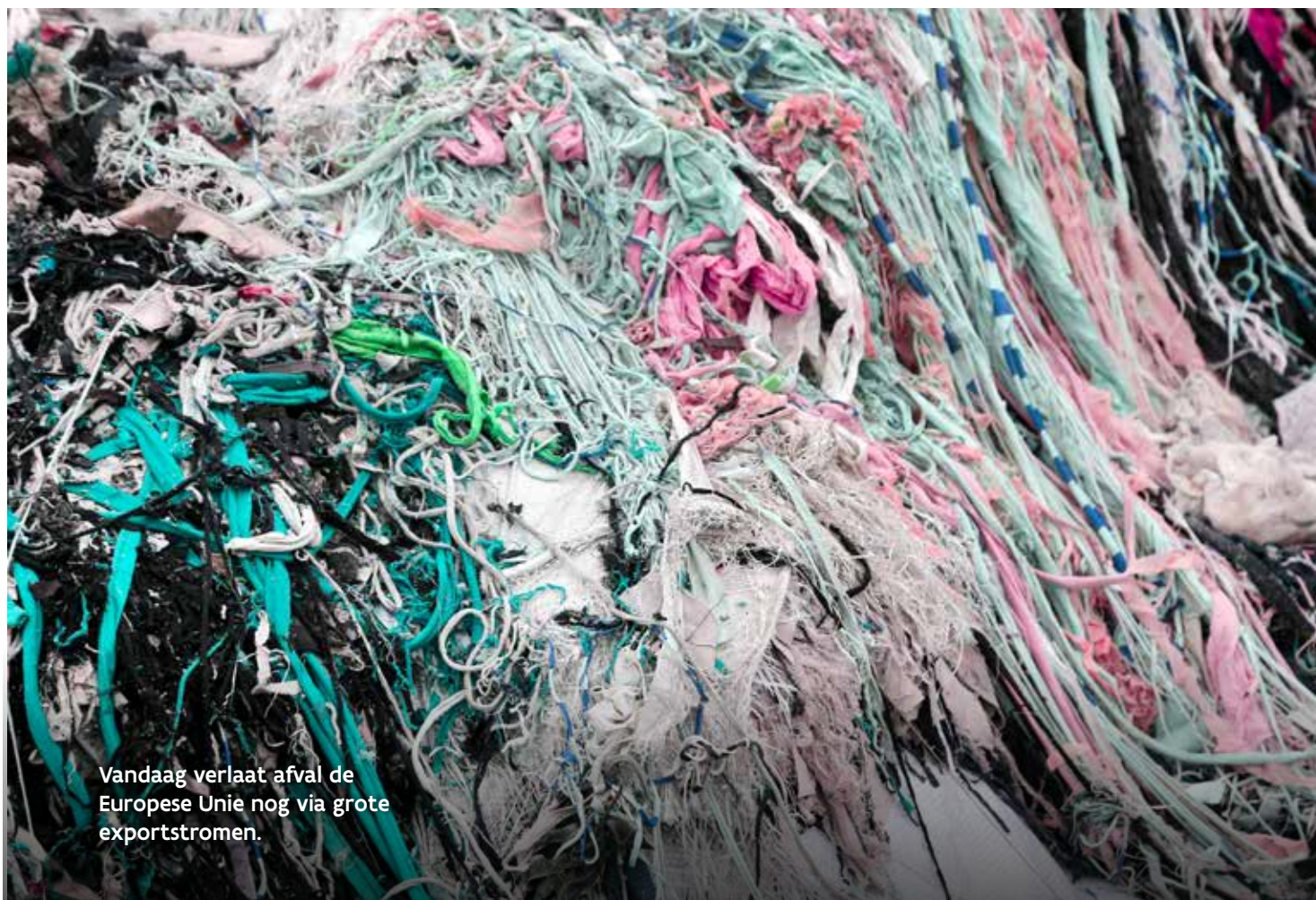
► **Evelyn Lafond, beleidsadviseur ecodesign, mode en textiel bij de OVAM:** “Het begin van die keten is erg belangrijk, want daar bepalen we kwaliteit, gebruikte grondstoffen en tijdloze stijl. Het is niet makkelijk om daar eenduidige standaarden of normen op te plakken: textiel is divers. Voor een T-shirt is het belangrijk dat het minstens dertig keer gewassen kan worden, maar een gordijn moet vooral uv-bestendig zijn. We wilden daar proactief mee aan de slag, dus vroegen we aan Centexbel (*het competentiecentrum voor textiel en*

kunststoffen, red.) en VITO om die kwaliteitscriteria te onderzoeken. Hun rapport is binnenkort beschikbaar. We zullen het dan delen binnen de Europese Unie.”

Wat kan de Europese Commissie doen om textiel langer in de kringloop te houden?

Lafond: “Europese productcriteria zorgen ervoor dat de producten

die bij ons op de markt komen aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen. De Commissie kan dan bijvoorbeeld kijken naar The Jeans Redesign van de Ellen MacArthur Foundation, richtlijnen waar al veel grote producenten zich achter scharen. De Foundation bant technieken zoals stonewashen, dat jeans er versleten doet uitzien voor een trendy look. Er worden zelfs nog altijd veel onverkochte of teruggestuurde en dus ongedragen kleren vernietigd of gestort. Om dat tegen te gaan, verplicht Duitsland grote online retailers ertoe te vermijden

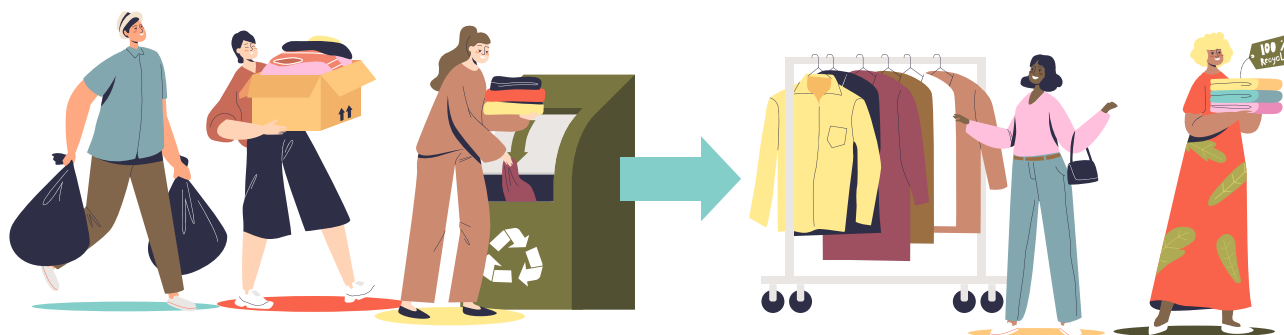
Vandaag verlaat afval de Europese Unie nog via grote exportstromen.

“Het begin van de textielwaardeketen is erg belangrijk, want daar bepalen we kwaliteit, gebruikte grondstoffen en tijdloze stijl. Het is niet makkelijk om daar eenduidige standaarden op te plakken: textiel is divers”

Evelyn Lafond, OVAM

Vlaanderen hoort bij de koplopers voor selectieve inzameling, sortering en hergebruik.

dat geretourneerde kleding afval wordt. Frankrijk verbiedt de vernietiging van onverkochte goederen. Op Europees niveau zou dat een sterk signaal zijn voor producenten om niet aan overproductie te doen.”

Bouteligier: “Vandaag verlaat afval de Europese Unie nog via grote exportstromen. Maar als we onze verantwoordelijkheid nemen voor ons eigen afval, krijgen we ook toegang tot de grondstoffen die erin zitten. Het idee van een sterke Europese recyclage-

industrie zit al vervat in de ruimere Green Deal en het EU-actieplan circulaire economie. Ook het chemicaliënbeleid van de Europese Unie zal belangrijk zijn voor de textielwaardeketen. Wil je textiel recyclen tot nieuwe hoogwaardige producten, dan moet je zeker weten dat er geen gevaarlijke chemicaliën in zitten of uit kunnen lekken. Zo zie je op het Europese niveau duidelijk dat diverse dossiers sterk op elkaar inwerken: afval, chemicaliën, productnormen ... Dat is kenmerkend voor de EU Green Deal: verschillende uitdagingen met

elkaar verbinden om te komen tot een holistische aanpak.”

Hoever staat het in Vlaanderen met duurzaam textiel?

Lafond: “Vlaanderen hoort bij de koplopers voor bijvoorbeeld selectieve inzameling, sortering en hergebruik. Maar we kijken ook vaak naar het Europese niveau, omdat we als land of regio te klein zijn om het ▶

▶ alleen te doen. Wij gaan dus niet op ons eentje productnormen ontwikkelen in een wereldmarkt. Daarvoor is er een stevig Europees kader nodig. Bij de uitwerking daarvan kunnen we wel heel wat ervaring en expertise aanreiken. Zo krijgen we veel vragen vanuit andere landen over ons systeem van gesubsidieerde kringwinkels, een succesverhaal. Maar al communiceerden we dat ook beschadigd textiel gesorteerd kan worden en in de textielcontainers mag, toch komt dat nog vaak bij het restafval terecht.”

Bouteligier: “Het is de ambitie om van Vlaanderen een recyclagehub voor textiel te maken door te investeren in innovatie. In het kader van het Relanceplan Vlaanderen Veerkracht maakte Vlaanderen bijvoorbeeld geld vrij om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. De OVAM lanceert daarom twee calls die steun bieden aan alle ondernemingen die substantiële investeringen willen doen in innovatieve recyclage-

technieken. Daarnaast werkte de OVAM samen met Flanders DC een tool uit om ontwerpers en modebedrijven te begeleiden richting een meer circulair model: Close The Loop (zie kader). En binnen Vlaanderen Circulair is er nu de werkagenda Maakindustrie die onder meer inzet op de samenwerking met de industrie rond verschillende recyclagestromen, waaronder textiel.”

Hoe is de OVAM betrokken bij de textielstrategie?

Bouteligier: “Om tot een omvattende strategie te komen, organiseerde de Commissie het afgelopen jaar een openbare bevraging en verschillende workshops met lidstaten en stakeholders om input te verzamelen. Met de OVAM namen we deel aan die workshops om het Belgische standpunt te vertegenwoordigen. Binnen het EU Circular Economy Stakeholder Platform hielpen we ook webinars te organiseren. Zo konden we proactief optreden en al voor de lancering van de strategie duidelijk

maken aan de Commissie wat er belangrijk is voor ons.”

Hoe kijkt de textielsector zelf naar de textielstrategie?

Bouteligier: “Je ziet dat de sector zelf al ernstig bezig is met duurzame initiatieven. Vijf jaar geleden moesten we er nog met een vergrootglas naar op zoek, ondertussen is het niet meer te volgen. Steeds meer vragen de producenten bijvoorbeeld een gedragscode van hun leveranciers en zien ze erop toe dat hun waardeketen volledig traceerbaar is. Heel wat ontwerpers stappen nu ook af van de zogenaamde fast fashion, die soms na minder dan een jaar uit elkaar valt. Ze gaan modeonafhankelijke kleding ontwerpen, die dus niet gebonden is aan bijvoorbeeld de kleur van de herfst van 2021. Ze streven naar kledingstukken die we willen doorgeven van generatie op generatie. En het gaat zeker niet alleen om grote spelers. Voor de kleinere merken is het net een manier om een plek op de markt te veroveren.”

Lafond: “Het is bijzonder dat de sector zelf vragende partij is voor een sterke Europese wetgeving en productnormen. Ze wil vooral een gelijk speelveld voor iedereen. Daarnaast is er ook een grote vraag naar matchmaking en platformen voor uitwisseling. We hebben nog spinnerijen in Vlaanderen die mooi en kwalitatief gerecycleerd garen kunnen produceren, maar voorlopig is de vraag minder groot dan hun productiecapaciteit. Er zijn wel al enkele initiatieven die hier een mouw aan passen en bijvoorbeeld spelers op de Belgische markt met elkaar in contact brengen.”

CLOSE THE LOOP

Close The Loop begeleidt modeondernemers bij de overstap naar een circulair businessmodel. Voor elke fase in de levenscyclus van een product, van grondstof tot einde leven, biedt Close The Loop verschillende strategieën die bedrijven kunnen gebruiken. Zij vinden er ook een database van meer dan 350 cases en tips en tricks afkomstig van onderzoek en van organisaties die al actief zijn in de circulaire economie.

Close The Loop werd ontwikkeld door Flanders DC en Vlaanderen Circulair.

Bent u ondernemer? Blijf op de hoogte via dit LinkedIn-platform!

WATER, WORTELS EN WETLANDS

BODEMSANERING MET DE KRACHT VAN DE NATUUR

Het project LIFE NARMENA gaat de effectiviteit na van natuur-gebaseerde saneringsmethodes voor waterlopen die sterk verontreinigd zijn met zware metalen. Aan de Winterbeek, een van de drie projectgebieden, starten de werken in augustus 2022. Daar zal een artificieel drasland de verontreiniging immobiliseren en tegelijk natte natuur stimuleren.

De Winterbeek, een zijbeek van de Demer, staat te boek als een van de meest verontreinigde beken van Vlaanderen. De waterloop, ook wel gekend als de Hulpe, is ernstig verontreinigd door industriële lozingen van zware metalen en chloriden. Een groot deel van de Winterbeek is al gesaneerd met klassieke methodes, zoals afgravingen.

Maar het stuk aan de monding van de Winterbeek kan niet op die manier gesaneerd worden. “Daar ligt een natuurlijk overstromingsgebied”, vertelt **Froukje Kuijk, projectcoördinator bij de OVAM**. “Bij hevige regenval neemt het water

de verontreiniging mee tot in dat overstromingsgebied, waar het zich opstapelt. Je vindt er bovendien heel mooi rietland en veengrond. Dat kan je niet zomaar afgraven. Met natuur-gebaseerde methodes kunnen we saneren zonder zo drastisch in te grijpen in de natuur.”

Constructed wetland

Het openbaar onderzoek over het bodemsaneringsproject aan de Winterbeek is net afgerond. Vanaf augustus 2022, als het broedseizoen voorbij is, starten de eerste werken. In plaats van de verontreiniging af te graven, wordt het waterpeil in het mondingsgebied verhoogd. Daardoor ontstaat een artificieel drasland of *constructed wetland*.

“Zo nemen we zuurstof weg bij de verontreiniging”, zegt **Joost Lux van de afdeling Operationeel Waterbeheer bij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)**. “Daardoor ontstaan chemische processen die de zware metalen immobiliseren en de opname door planten en dieren verhinderen. De verontreiniging is er dus nog, maar we nemen het risico weg. En ondertussen krijgt de bijzondere natuur hier de kans om zich verder te ontwikkelen.”

► Modellen als leidraad

In het mondingsgebied van de Winterbeek voeren Natuur en Bos en de Vlaamse Waterweg ook werken uit in het kader van het Sigmaproject Demervallei: oude Demermeanders worden opnieuw aangesloten op de rivier, de bedding van de Demer wordt verhoogd en er wordt een gecontroleerde bres in de Demeroever uitgegraven. “Het doel is de Demervallei te beschermen tegen overstromingen”, zegt Kuijk. “Natuur en Bos stimuleert natte natuur (*moeras, vernatte weilanden, broekbossen, red.*) door het grondwaterpeil op te krikken. Hun werk is dus perfect complementair aan dat van ons. We werken dan ook nauw samen, bijvoorbeeld bij de opmaak van het inrichtingsplan en het modelleren van de ingrepen.”

“Modellering is uiterst belangrijk in dit project”, gaat Lux verder. “Zo kunnen we op voorhand bepalen tot welke hoogte we het grondwaterpeil moeten verhogen om de nodige impact te zien, zonder elders een risico op wateroverlast te creëren. We stellen ook eco-modellen op om in te schatten of geplande maatregelen voldoende bescherming bieden voor de natuur.”

WAT GEBEURT ER IN DE ANDERE PROJECTGEBIEDEN?

De werken aan de Winterbeek zouden tegen augustus 2023 rond zijn. Daarna wordt het gebied nog enkele jaren opgevolgd om zeker te zijn dat de ingrepen hun effect niet missen. Ondertussen worden de twee andere projectgebieden van NARMENA gesaneerd. Aan de Grote Calie in Turnhout starten de werken eveneens in de zomer van 2022. De beek kampt met een historische chroomverontreiniging. Het risico op verspreiding stroomafwaarts wordt weggenomen door de aanleg van een artificieel drasland. Ook leggen we ‘fyto-remediatievelden’ aan waar zorgvuldig geselecteerde planten het chroom met hun wortels vastzetten.

Het laatste projectgebied dat aan bod komt, is het mondingsgebied van de Grote Laak in Laakdal-Geel. Stroomopwaarts voeren de OVAM en de VMM momenteel een klassieke sanering uit. Ondertussen loopt er al een grondwatermodelstudie voor het mondingsgebied. Die zal uitwijzen welke methodes de NARMENA-partners best toepassen. Het gaat om een gelijkaardige verontreiniging als in de Winterbeek, dus wordt het waterpeil er ook verhoogd om een artificieel drasland te creëren. De werken zouden halfweg 2023 opstarten. Het NARMENA-project loopt nog tot eind 2025.

Froukje Kuijk, OVAM

Joost Lux, VMM

“Eerste keer dat we natuur-gebaseerde methodes op deze schaal inzetten”

Het NARMENA-project test uit hoe de waterbodems van drie waterlopen, die verontreinigd zijn met zware metalen, gesaneerd kan worden met natuur-gebaseerde technieken. De waterbodem is het ‘vaste materiaal’ dat zich onder een wateroppervlakte bevindt. Die bodem bestaat uit een vaste bodem en sediment. De saneringen vinden plaats in waardevolle Natura 2000-gebieden (het Europese netwerk van beschermde natuur) die bovendien een waterbergende functie hebben. De gekozen technieken – fyto-remediatie en constructed wetlands – mikken dan ook op natuurbehoud en klimaatadaptatie met een focus op waterberging.

“Het gaat om het eerste project in Vlaanderen waarbij we natuurgebaseerde methodes op deze schaal inzetten voor waterbodems”, zegt Froukje Kuijk, projectcoördinator bij de OVAM. “Daarom is het nu vooral belangrijk om de effectiviteit van de ingrepen aan te tonen. Dat doen we aan de hand van een nulmeting vooraf en door een reeks parameters te testen achteraf. Er zijn nog veel gelijkaardige verontreinigde sites in Vlaanderen. Tegelijk zoeken we met de Blue Deal (*het plan van Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir om extreme droogte te bestrijden, red.*) ruimte om natte natuur te creëren. Als we kunnen aantonen dat deze technieken goed werken voor zware metalen, is dat dus heel interessant voor tal van andere projecten.”

LIFE NARMENA is een project van de Vlaamse overheid met steun van het Europese fonds LIFE+. De OVAM treedt op als coördinator en werkt daarbij samen met Natuur en Bos en Natuurpunt (eigenaar en/of beheerders van de Natura 2000-gebieden waar de drie waterlopen doorstromen), de Vlaamse Milieumaatschappij (waterloopbeheerder van de Grote Laak en de Winterbeek), ABO NV (bodemonderzoek en -sanering), Bio2Clean (fyto-remediatie) en ARCHE Consulting (ecomodellering).

DE CE-MONITOR: EEN HELDERE BLIK OP DE CIRCULAIRE ECONOMIE

Op 22 november hield het Steunpunt Circulaire Economie haar slotevenement. Bij die gelegenheid hoorde ook de officiële lancering van de CE-Monitor, die op een toegankelijke manier laat zien hoever Vlaanderen staat op het vlak van circulariteit.

WAT IS DE CE-MONITOR?

De CE-Monitor brengt een veelheid aan onderzoeksresultaten en cijfers samen in een overzichtelijke set van indicatoren. Zo krijgen beleidsmakers, maar ook onderzoekers en het bredere publiek, inzicht in de stand van zaken en de uitdagingen voor de circulaire economie in Vlaanderen.

De tool werd ontwikkeld door het Steunpunt Circulaire Economie, ook bekend als het CE Center, in samenwerking met de OVAM en het Departement EWI. In het Steunpunt zijn onderzoekers verzameld van de KU Leuven, de UGent, de UAntwerpen en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). Zij doen samen aan beleidsondersteunend onderzoek rond de circulaire economie.

“We zijn vertrokken van welke data we nodig hebben en waar we die kunnen vinden”

Luk Alaerts, Steunpunt
Circulaire Economie

WIE KAN ERMEE AAN DE SLAG?

De CE-Monitor is in de eerste plaats bedoeld voor beleidsmakers. Die vinden er een verzameling van relevante data om na te gaan hoever het staat met de circulaire thema's waar ze rond werken, hoe ze vooruitgang kunnen boeken, waar de pijnpunten liggen enzovoort.

Daarnaast kunnen onderzoekers voortbouwen op de data van de monitor, ontwikkelaars kunnen ermee nagaan hoe circulair hun nieuwe product is ... “De tool zal zelfs toegankelijk zijn voor het brede publiek, voor wie circulaire economie vaak nog onbekend en dus onbemind is”, zegt **Luc Alaerts**, postdoctoraal onderzoeker aan de KU Leuven en **manager van het Steunpunt**. “Iedereen kan de CE-Monitor raadplegen via de website.”

HOE IS DE CE-MONITOR OPGEBOUWD?

De tool bestaat uit drie niveaus:

- ▶ Het **macroniveau** bestaat uit globale indicatoren, zoals de hoeveelheid afval die Vlaanderen produceert en recycleert, ons waterverbruik en onze CO₂-voetafdruk.
- ▶ Het **mesoniveau** focust op vier 'behoefte-systemen': mobiliteit, voeding, consumptiegoederen en huisvesting.
- ▶ Het **microniveau** is in detail toegespitst op specifieke producten en diensten.

An Vercalsteren, team leader bij VITO: "Het macroniveau geeft een goede indicatie voor beleidsmakers om te zien in welke richting Vlaanderen evolueert. Maar je kan er niet uit afleiden wat het effect van een bepaald initiatief of gedrag is. Het mesoniveau is daar meer geschikt voor. En als je nog sneller de gevolgen van je beleid wil zien, moet je tot het microniveau afdalen. Het is daarom belangrijk om die verschillende niveaus samen te brengen, want je moet zowel naar de details als het bredere plaatje kijken."

"Als je meer herstelt, hergebruikt en recycleert, gebeurt dat typisch gezien meer lokaal, in Vlaanderen"

An Vercalsteren, VITO

We hebben nu in kaart gebracht wat er verbruikt is tijdens de volledige productieketen van een auto.

WAAR KOMEN DE DATA VANDAAN?

De cijfers komen deels van nieuw onderzoek van het Steunpunt zelf, maar de meerderheid zijn bestaande data van onder meer overheidsactoren en beheerorganismen. “We zijn vertrokken van de vraag ‘Wat is circulaire economie?’”, legt Luc Alaerts uit. “Welke data hebben we nodig om dat concept te beschrijven en waar kunnen we die vinden?”

“Ik herinner me onze zoektocht naar gegevens over het einde van de levenscyclus van voertuigen. Welk getal wil je dan hebben? De leeftijd van een voertuig bij sloop vonden we snel terug, maar daarmee is niet alles gezegd. Hoe intensief is die wagen gebruikt? Daarvoor is de kilometerstand op het moment van de sloop interessanter.”

Heel belangrijk bij het opbouwen van de CE-Monitor was de interactie met de organisaties die cijfers aanleverden. Alaerts: “We willen hun inzichten vernemen om te leren welke betekenis die cijfers kunnen hebben voor de monitor. Anders bestaat het risico dat we de data uit hun context halen. Tegelijkertijd inspireert de CE-Monitor de organisaties om het circulaire verhaal aan hun data te koppelen. Dat motiveert hen om die cijfers te blijven verzamelen en er zelf meer mee te doen.”

Voorbij de grenzen

De CE-Monitor kijkt ook voorbij de Vlaamse grenzen, naar de voetafdruk van onze import. “Als we vroeger bijvoorbeeld een auto invoerden, hielden we enkel rekening met het materiaal dat effectief in die auto zat: de hoeveelheid plastic, ijzer ...”, legt An Vercalsteren uit. “We hebben nu beter in kaart gebracht wat er verbruikt is tijdens de volledige productieketen van die auto, ook buiten Vlaanderen. Het gaat om snijresten, productieafval... dat soort dingen. En dat hebben we ook in de omgekeerde richting gedaan. Als je meer herstelt, hergebruikt en recycleert, gebeurt dat typisch gezien meer lokaal, in Vlaanderen. Wat betekent dat bijvoorbeeld voor de lokale tewerkstelling? Dat zijn de socio-economische aspecten van de circulaire economie en daar besteden we ook aandacht aan.”

Benieuwd naar de nieuwe tool?
Neem een kijkje op
cemonitor.be

“DE TRANSITIE NAAR EEN KRINGLOOPECONOMIE KOMT OOK DE KLIMAATDOELSTELLINGEN TEN GOEDE”

De OVAM heeft in 2018 een brochure geschreven over de bijdrage van de circulaire economie aan het klimaatbeleid. “Nu hebben we een tweede brochure gemaakt die het verband tussen circulaire economie en klimaat verder uitdiept”, vertelt **An Van Pelt, medewerker Onderzoek en Monitoring bij de OVAM**. “Daarin vatten we de nieuwe studies die we in tussentijd uitvoerden samen in tien kernboodschappen. Een mooi voorbeeld is de voertuigenstudie. Daaruit kunnen we afleiden dat we nood hebben aan elektrische wagens om onze klimaatimpact te beperken. Maar die auto’s produceren brengt veel emissies met zich mee. Daarom is het evenzeer belangrijk om sterk in te zetten op meer deelauto’s én om minder kilometers rijden.”

Bekijk de brochures.

GEZOCHT: OPVOLGER STEUNPUNT CIRCULAIRE ECONOMIE

Het Steunpunt Circulaire Economie is aan het einde van haar vijfjarige termijn gekomen. De OVAM, Vlaanderen Circulair en het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie gingen daarom op zoek naar onderwijs- en onderzoeksinstellingen die zich willen engageren voor de nieuwe periode 2022-2026.

“Het nieuwe Steunpunt zal het werk van zijn voorgangers verderzetten, maar ook nieuwe accenten leggen”, vertelt An Van Pelt. “Kandidaten konden een voorstel indienen rond vijf onderzoeksclusters. Een daarvan is de ontwikkeling van de CE-Monitor, maar we verbreden het blikveld ook naar bijvoorbeeld juridische knelpunten, het sturen van gedrag en de socio-economische effecten van een circulair beleid.”

“Tegelijk maken we de shift van een vooraf vastgelegd meerjarenprogramma naar een meer flexibel onderzoeksprogramma. Elk jaar zullen we nieuwe accenten leggen voor de korte termijn, zodat we sneller kunnen inspelen op vragen van het beleid. Ten slotte willen we nog meer inzetten op de brugfunctie van het Steunpunt, in Vlaanderen en daarbuiten. De manager van het Steunpunt is bijvoorbeeld deeltijds aanwezig bij het team van Vlaanderen Circulair. Dat is heel handig om de wisselwerking te bevorderen. Daarom zullen we nog meer aandacht besteden aan frequente contacten, ook tussen beleid en onderzoek.”

GEZOCHT

OVAM-CAMPAGNE MOET HERGEBRUIK STIMULEREN

‘KAPPEN MET WEGWERP IS TOP’

Inzetten op sensibilisering en gedragsverandering is een van de concrete acties die Europa de lidstaten oplegt om het gebruik van eenmalige kunststofproducten terug te dringen. Met de Kwitten-campagne neemt de OVAM meteen alle wegwerpproducten in het vizier.

Frank Van Swalm, communicatieverantwoordelijke bij de OVAM: “Meer nog dan om bepaalde producten gaat het om het gedrag: gebruiken en weggoien. Om daar op een positieve, motiverende manier de aandacht op te vestigen, lanceren we de Kwitten-campagne. Dat staat voor ‘Kappen met Wegwerp Is Top’. Maar je kunt het ook gebruiken als werkwoord of als een verzamelnaam voor producten, zoals herbruikbare kwitbekers of wasbare kwitluiers.”

“Op die manier vat kwitten heel wat lange, moeilijke woordenschat samen in een uitnodigende term. Het slaat bijvoorbeeld ook op de herbruikbare tas, die al goed ingeburgerd is. Veel mensen kunnen zich dus al een kwitter noemen en van daar leg je makkelijk de link met andere producten. Hopelijk zijn we over tien jaar verbaasd dat we vroeger nog zoiets als wegwerpbekers hebben gebruikt.” ▶

De campagne werd gelanceerd in het Meerdaalwoud op 17 november. Al wie langskwam met een eigen kommetje of bordje kreeg een gratis portie frietjes. Acteur Dominique Van Malder (midden) was ‘kwiturst’ van dienst.

KWITKOT

KAPPEN MET
WEGWERP
IS
TOP

HOE NOEM JE EEN VOGEL
MET EEN HERBRUIKBARE
DRINKFLES?
EEN PARKWIT

MENU
KWITJE
MET
MAYONAISE

► 'Kwitten' met wegwerpluiers

Om het probleem van wegwerpproducten aan te pakken, krijgen een aantal productgroepen speciale aandacht. De wegwerpluier is er één van, want die is op zich verantwoordelijk voor 8 % van ons restafval. Bovendien staat de recyclage van luiers nog in de startblokken. Luierrecyclage is daarom een van de aandachtspunten in het kader van de relanceplannen om van Vlaanderen een recyclagehub te maken.

“Maar afval vermijden is altijd beter dan recyclen”, zegt **Annemie Andries, beleidsadviseur bij de OVAM**. “En met wasbare luiers bestaat er een alternatief dat op alle vlakken beter scoort. Ze zijn goedkoper, comfortabeler, beter voor het milieu én kinderen in kwitluiers worden sneller zindelijk. Dat is niet onbelangrijk, want experts van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen en de Vlaamse Beroepsorganisatie van Vroedvrouwen waarschuwen dat kinderen alsmat later zindelijk worden. Tot vijftien maanden later dan in de jaren vijftig. En dat is onder meer door toedoen van de wegwerpluier.”

De wasbare luier staat al langer op de radar van de OVAM. Al in 2019 werd er gestart met een expertenoverleg tussen onder meer de UAntwerpen, de Karel de Grote Hogeschool, de VVSG, de Gezinsbond, Kind en Gezin, kinderdagverblijven en onthaalouders. “Het is heel belangrijk om organisaties zoals Kind en Gezin mee aan boord te hebben”, legt Andries uit. “Ze zijn de ideale partner om het verhaal tijdens en na de zwangerschap bij de ouders te krijgen. Zij hebben de kanalen, wij leveren het campagnemateriaal. Ook de kinderopvang en onthaalouders spelen een belangrijke rol. Sommigen laten de kwitluier niet toe, maar anderen maken er een knap succesverhaal van dat ouders inspireert.”

Bij kinderdagverblijf 't Achtertuintje – El Niño in Erpe-Mere zijn ze alvast overtuigd. Vier jaar geleden besloten ze in zee te gaan met Washcot, dat wasbare luiers 'as a service' aanbiedt. “We laten elke week weten hoeveel we er nodig hebben en twee keer per week halen ze de vuile luiers bij ons op”, vertelt **zaakvoerder Marijke Macharis**. “Het is even makkelijk als wegwerp, maar we besparen heel wat op afvalkosten. En de kinderen worden er sneller zindelijk door. Ze zijn bijna allemaal zindelijk als ze hier vertrekken. Dat was vroeger eerder omgekeerd. We zien dan ook steeds meer ouders ook thuis voor wasbare luiers kiezen.”

START-TO-KWIT

Benieuwd naar hoe u minder wegwerp kunt gebruiken?
Ontdek onze kwit-tips.

[kwitten.be](https://www.kwitten.be)

HET KWITKOT: EEN KLEINE MOEITE, MET MAYONAISE ALSJEBLIEF

Voor de officiële lancering van de Kwitten-campagne mocht het een beetje meer zijn. Tenminste als je een groot kommetje meebracht. Dan vulde 'kwiturst' Dominique Van Malder dat met gratis frietjes.

Op 17 november dook er wel een heel bijzonder frietkot op aan het Meerdaalwoud. Al wie langskwam met een eigen kommetje of bordje kreeg er een gratis portie frietjes, een traktatie van de OVAM en Natuur en Bos met Europese steun vanuit het Smartlife-project. Acteur Dominique Van Malder werd ingehuurd om de krokante kwitjes uit te scheppen.

“Het doel van de Kwitten-campagne is mensen te laten stilstaan bij hun gebruik van wegwerp en te tonen dat er prima alternatieven bestaan”, vertelt Frank Van Swalm. “Met het Kwitkot, een frietkot zonder wegwerp, vertalen we de theorie naar de praktijk. Het is trouwens geen nieuw concept. Onze grootouders gingen vroeger met hun eigen pannen naar de frituur.”

Kwitten in parken en bossen

Maar waarom slaat het Kwitkot nu net zijn tenten op in het Meerdaalwoud? Van Swalm: “Waar komen veel mensen

en gebruiken ze veel wegwerp? Dan kom je snel uit bij de 150 parken en bossen van Natuur en Bos. Ideale locaties om mensen te confronteren met de impact van al dat afval en de beschikbare alternatieven.”

Het Kwitkot heeft ondertussen al drie excursies achter de rug. Voor het persmoment aan het Meerdaalwoud, mocht de Kwitkraam al eens warmdraaien bij de OVAM zelf. Daarna kwam ze nog ter plaatse voor de #MissieMinder-campagne van Milieu op School (MOS). “Die campagne sluit perfect aan bij die van ons”, zegt Van Swalm. “Dus steunen we hen met veel plezier.”

Arthur Boven, host Christina De Witte (Chrostin) en Elien Gielen.

DIT ZIJN DE WINNAARS VAN DE ECODESIGN AWARD 2021!

Met de Ecodesign Award voor studenten belonen de OVAM en Vlaanderen Circulair elk jaar jonge talenten met baanbrekende circulaire ideeën. In 2021 vond de uitreiking voor het eerst plaats in het Design Museum Gent.

In de categorie 'Problem Solving' ging de Ecodesign Award naar Arthur Boven. Voor zijn masterthesis ontwikkelde hij een innovatieve reactor die op een CO₂-neutrale manier biomassa kan kweken. Het systeem bestaat uit algenkweekzakken die geplaatst worden bij een bedrijf dat overbodige restwarmte uitstoot. De reactor neemt warmte, CO₂, mineralen en licht op en zet ze via fotosynthese om in algen. Die kunnen vervolgens gebruikt worden

in voeding, veevoeder, bioplastic, biobrandstof ... Een uitvinding die volgens de jury de wereld kan veranderen. In de categorie 'Everyday Life' viel studente Elien Gielen in de prijzen. Zij gaat met haar project Son-mat mee de strijd aan tegen voedselverlies. Son-mat is een combinatie van fysieke en digitale tools die mensen helpt om zelf groenten te fermenteren. Een belangrijke schakel om de voedselkringloop te sluiten, en dus een verdiende winnares!

Gouden netwerk

De winnaars van deze vijftiende editie hebben met hun Ecodesign Award letterlijk en figuurlijk goud in handen. De prijs bestaat uit een smartphone met een gouden cover waarop hun idee gegraveerd wordt. De gsm bevat ook gegevens van een hele resem waardevolle contacten: gerenommeerde productdesigners, duurzame ondernemers, investeerders, beleidsmakers ... Een netwerk waar elke productontwerper van droomt.